

SHAMSHIYEV R.R.

podpolkovnik, Chirchiq Oliy Tank Qo‘mondonlik-Muhandislik Bilim Yurti

Qurollanish va otish kafedrası o‘qituvchisi

O‘razmatov Sh.K.

Chirchiq Oliy Tank Qo‘mondonlik-Muhandislik Bilim Yurti kursanti

RIVOJLANGAN DAVLATLAR ARMIYALARINING MERGANLIK QUROLLARI

Annotatsiya: Harbiy sohada merganlik qurollardan foydalanish, uni o‘qitish va kadrlar tayyorlash o‘ta dolzarb amaliyot hisoblanadi. Ushbu maqolada bugungi kunda rivojlangan davlatlar armiyalarining merganlik qurollarini chuqur o‘rganish muhim o‘rinni egallaydi.

Kalit so‘zlar: Merganlik qurollari, M14, M-16, M1 Garand, Springfield M1903, Steyr AUG, FN FAL, FN FAL, Li-Enfield 1904 yil.

Abstract: In the military field, the use of sniper weapons, its training and personnel training is a very relevant practice. In this article, an in-depth study of sniper weapons of the armies of developed countries today occupies an important place.

Keywords: Sniper Weapons, M14, M-16, M1 Garand, Springfield M1903, Steyr AUG, FN FAL, FN FAL, Lee-Enfield 1904.

Askarning eng yaqin hamrohi uning eng yaxshi miltig'idir. Va so'nggi 100 yil ichida jangovar taktikadagi inqilobga qaramay, miltiq hali ham dunyodagi har qanday zamonaviy armiyaning asosi. Siz tarixda yaratilgan dunyodagi eng yaxshi miltiqni ko'rishingiz mumkin.

M-14

Ikkinchi jahon urushining oxiriga kelib, Amerika piyoda askarlari to'rt xil turdagi qurollarga va to'rt turdagi o'q-dorilarga ega edi. Keyin AQSh armiyasi bir nechta rollarni bajaradigan yagona qurol yaratishga qaror qildi. Natijada, M-14 paydo bo'ldi va 1957 yilda u xizmatga kirdi.

Miltiq o'zining yuqori ishonchliligi, aniqligi va halokatli kuchi bilan ajralib turardi. M14 Vetnamda birinchi jiddiy olovga cho'mdi. Ammo, vaqt o'tishi bilan qurol yaxshilandi va u M-16 bilan almashtirildi, lekin u butunlay xizmatdan chiqarilmadi va bugungi kunda ham ba'zi birliklar, xususan, dengiz piyodalari korpusi, AQSh dengiz floti va boshqa mamlakatlarning qo'shinlari, asosan snayper miltig'i sifatida.

Germaniya rahbariyati Sovet Ittifoqi bilan urush paytida, rus avtomatlari bilan otishmada bolt-mauzerli piyodalar ko'pincha noqulay ahvolga tushib qolishini tushundi. Bunga javoban nemis qurollarini ishlab chiquvchilari inqilobiy yangi qurol – StG 44 ni taklif qilishdi. Eng yaxshi miltiq ballistikasi takomillashgani bilan kuchliroq bo'lib chiqdi, bu esa maqsadli o't ochish masofasidan ancha katta bo'ldi. Yana bir xususiyat - avtomatlarda ishlatiladigan patronlar edi. Ammo StG 44 Ikkinchi Jahon urushida muhim rol o'ynash uchun juda kech keldi.

Turi: avtomatik va yarim avtomatik hujum miltig'i. Kalibr: 7,92 x 33 mm. Klip hajmi: 30 tur. O'qning dastlabki tezligi: soniyasiga taxminan 685 metr. Yong'in tezligi: daqiqada 500 o'q.

Springfield M1903

Ispaniya bilan urushda Amerika qo'shinlari tomonidan qo'llanilgan Norvegiya Krag-Jorgensen miltig'ining nisbatan yomon ishlashi amerikalik mutaxassislarni piyodalar uchun yaxshiroq miltiq izlashga olib keldi. 7 mm Mauzerni asos qilib olib, bir nechta modifikatsiyani qo'shib, 1903 yilda Springfield tug'ildi. Miltiq tezda ajoyib aniqlik bilan kuchli o'qotar qurol sifatida shuhrat qozondi. 1918 yilda Bello Vud jangida AQSh dengiz piyodalari Springfieldlar bilan qurollangan dushmanni 700-800 metr masofada osongina yo'q qildi. Miltiq Ikkinchi Jahon urushi, Koreya orqali harakatni ko'rdi va hatto Vetnamda snayper miltig'i sifatida harakat qildi.

Turi: toymasin murvat. Kalibr: 7,62 x 63 mm (30-06 dyuym) Klip sig'imi: 5 tur. O'qning dastlabki tezligi: soniyasiga taxminan 760 metr. Yong'in tezligi: daqiqada 10-15 o'q.

Steyr AUG

Bir qarashda u ilmiy-fantastik filmdagi qurolga o'xshaydi, ammo faqat Steyr - bu Irlandiya, Lyuksemburg, Avstriya va Yangi Zelandiyada qabul qilingan jiddiy harbiy miltiq. Miltiq birinchi marta 1978 yilda qo'llanilgan va hozir ham qo'llanilmoqda. U bir nechta o't o'chirish rejimlariga ega va 40 millimetrli granata bilan jihozlangan.

Turi: Avtomatik va yarim avtomatik bullpup hujum miltig'i. Ishlab chiqarilgan mamlakat: Avstriya Kalibr: 5,56 x 45 mm (0,22 dyuym) Klip sig'imi: 30 va 42 tur. O'qning dastlabki tezligi: soniyasiga taxminan 992 metr. Yong'in tezligi: daqiqada 650 o'q. Va u dunyodagi eng yaxshi 10 ta miltiq ichida ettinchi o'rinda.

Mauser K98k karbinasi

Birinchi marta 19-asr oxirida paydo bo'lgan Mauser K98 o'sha paytda ishlab chiqarilgan eng yaxshi miltiq bo'ldi. K98 haqida doimiy ravishda maqolalar chop etilib turildi va uning mexanizmi ko'pchilik zamonaviy ov miltiqlarining markazida. 1930 yilda K98 yangilandi va 1938 yildan boshlab nemis armiyasi bilan xizmatga kirdi. U Ikkinchi Jahon urushi davomida omon qoldi va Mauzer hozirgi zamonning afsonaviy miltiqlaridan biri bo'lib, bugungi kunda ham foydalanilmoqda.

Turi: toymasin murvat. Kalibr: 7,92 x 57 mm (0,30 dyuym). Klip hajmi: 5 tur. O'qning dastlabki tezligi: taxminan sekundiga 855-880 metr. Yong'in tezligi: daqiqada 10-15 o'q.

FN FAL

Belgiyalik ishlab chiqaruvchi Fabrique Nationale Sturmgewehr 44 miltig'idan ilhomlanib, shunga o'xshash narsani ishlab chiqishga qaror qildi. FN dizaynni o'zgartirdi va kuchliroq zarba bergan og'ir otish pinini yaratdi, miltiq kuchliroq va aniqroq bo'ldi. FAL oxir-oqibat Sovuq urush davrining klassik quroliga aylandi, u dunyoning 50 dan ortiq mamlakatlarida qo'llaniladi.

Turi: yarim yoki to'liq avtomatik. Kalibr: 7,62 x 51 mm (0,30 dyuym). Klip hajmi: 20 tur. O'qning dastlabki tezligi: soniyasiga taxminan 823 metr. Yong'in tezligi: daqiqada 650-700 o'q.

M1 Garand

1936 yilda AQSh armiyasi tomonidan qabul qilingan M1 Garand Ikkinchi jahon urushida ajralmas qurolga aylandi. Bu dunyodagi birinchi o'z-o'zidan yuklanadigan miltiq. Generallardan biri (Paton) bu hozirgacha yaratilgan eng buyuk urush vositasi ekanligini aytdi.

Turi: yarim avtomatik. Kalibr: 7,62 x 63 mm (30-06 dyuym). Klip hajmi: 8 tur. O'qning dastlabki tezligi: sekundiga taxminan 865 metr. Yong'in tezligi: daqiqada 30 o'q.

Li-Enfield 1904 yil

Standart piyoda miltig'i, Britaniya qo'shinlari, Birinchi jahon urushi. Obro'-e'tibor ushbu turdagi qurol uchun ishonchlik, aniqlik va ajoyib olov tezligiga asoslanadi. Yaxshi tayyorlangan piyoda askarlarning qo'lida Li-Enfield 1904 bir daqiqada 200 metrdan nishonga 30 tagacha zarba bera oladi.

Turi: toymasin murvat. Kalibr: 7,7 x 56 mm (0,30 dyuym). Klip hajmi: 10 tur. O'qning dastlabki tezligi: soniyasiga taxminan 744 metr. Yong'in tezligi: daqiqada 20-30 o'q. M16

Ko'pchilik biladigan hujum miltig'i, eng yaxshi Amerika miltig'i birinchi marta 60-yillarda foydalanishga topshirilgan. Amerika piyodalari uchun u bugungi kunda asosiy qurol bo'lib qolmoqda. M16 innovatsion engil metall qotishmasi va plastmassa konstruksiyasini, gaz tizimini oson qayta yuklash va 5,56 mm o'q-dorilardan foydalanishni o'z ichiga oladi, bu askarlarga bir xil og'irlikdagi ikki barobar ko'proq o'q-dorilarni olib yurish imkonini beradi.

Turi: Avtomatik va yarim avtomatik hujum miltig'i. Ishlash tamoyillari: chang gazlarini olib tashlash, aylanadigan murvat. Kalibr: 5,56 x 45 mm (0,223 dyuym). Klip hajmi: 20-30 tur. O'qning dastlabki tezligi: soniyasiga taxminan 948-990 metr. Yong'in tezligi: daqiqada 700-950 o'q.

XULOSA VA MUNOZARA

Harbiy xizmatchilarga merganlik qurollarni qo'llash va ulardan foydalanishni o'rgatish bo'yicha istiqbolli yo'lini aniqlash uchun, merganlik qurollaridan otish bo'yicha mashg'ulotlarni rivojlantirishning tarixiy jihatini, uning kuchli va zaif tomonlarini, o'qitishning uslubiy usullarini tahlil qilish maqsadgamuvofiqdir.

ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. Harbiy ensiklopedik lug'at. - M.: Harbiy nashriyot, 2013.- 863 b.
2. Vorobyov I.N. Yangi qurollar va qo'shma qurolli kurash tamoyillarini ishlab chiqish // Harbiy fikr. - 2016. - No - P.35-45.
3. Gareev M.A. Mahalliy urushlar va qo'shinlarni tayyorlash // 1fasnaya Zvezda. - 2012. - 20 noyabr.